

DOUĂ MONEDE DE ARGINT EMISE DE CYZIC ȘI MILET DESCOPERITE ÎN DOBROGEA

GABRIEL TALMAȚCHI

În cursul anului 2001 au intrat în colecția numismatică a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța două monede de argint, emise de centrele grecești Cyzic și Milet, descoperite în apropierea localității Sinoie (jud. Constanța), în punctul „Movilele Dese”¹. Găsirea lor a fost întâmplătoare și îi aparține cunoscutului pasionat arheolog și numismat amator Radu Diaconu din Constanța.

CATALOG

CYZIC

1. AR (diobol); 1,11 g; 7,5 mm.

SNG Tübingen, *Mysien-Ionien*², nr. 2216; a. 530–500 a.Chr.

MILET

2. AR (diobol); 1,03 g; 8,5 mm.

SNG Tübingen, *Mysien-Ionien*, nr. 2996; a. 510–494 a.Chr.

Cyzicul, colonie a Miletului, a fost ridicat pe la mijlocul secolului al VIII-lea sau începutul secolului al VII-lea³ și, prin intermediul propriilor ateliere, a creat o monedă cu statut pseudo-internațional⁴ (staterul cyzician), destinată marilor tranzacții desfășurate în bazinul Mării Negre. Prezența acestui centru economic și comercial, din punct de vedere monetar, în zona Dunării de Jos, a fost pusă pe seama Histriei⁵, aceasta din urmă cunoscând în perioada secolelor VI–V a.Chr. o remarcabilă dezvoltare economică, ca beneficiară a relațiilor cu populația autohtonă⁶. Un rol important în pătrunderea monedelor emise de Cyzic aveau rutele comerciale maritime binecunoscute din Marea Neagră⁷.

S-a afirmat că regiunea Balcanilor a intrat în sfera de circulație monetară a Cyzicului în secolele V–IV a.Chr.⁸ Totuși, este de semnalat numărul mic al descoperirilor și, în consecință, rămân multe aspecte de rezolvat privind o reală „circulație” monetară în lumea coloniilor grecești de pe coasta apuseană a Pontului Euxin⁹.

Apariția piesei noastre, datată la sfârșitul secolului al VI-lea a.Chr., în apropierea Histriei, corespunde situației generale pozitive economice a cetății, impulsionată de activități negustorești ample și devenind cea mai importantă polă de pe țărmul de vest și nord-vest al Mării Negre. Pe lângă această monedă, tot la Histria, în campania arheologică a anului 1955, a apărut în sectorul X o emisiune de Cyzic de electrum, în compoziția unei „temelii olbiene”, alături de fragmente ceramice ioniene¹⁰, specifice secolelor VI–V a.Chr.¹¹ Constantin Moisil semnală apariția în anul 1905, la Cuzgun (astăzi Ion Corvin, jud. Constanța), a unui tezaur compus din aproximativ 2000 de monede, printre care sunt pomeniți și cyzicienii din electrum¹², informație preluată cu valoare de inventar de cei care s-au ocupat în continuare de problemă¹³. În sfârșit, la Constanța, în punctul „Tataia”, este semnalată descoperirea unei emisiuni de bronz din perioada elenistică târzie¹⁴, prezența ei fiind pusă pe seama raporturilor autohtonilor cu lumea sud-dunăreană¹⁵.

Cea de-a doua monedă aparține Miletului, oraș cu o amplă activitate colonizatoare timp de un secol și jumătate, împrejurare cu ocazia căreia apare și Histria cândva pe la jumătatea sau în a doua parte a secolului al VII-lea a.Chr., fiind cea mai veche colonie milesiană din vestul Pontului Euxin¹⁶. Miletul a devenit la un moment dat un foarte puternic centru economic și comercial pe țărmul de vest al Asiei Mici, cu ateliere monetare și specializat în producție de ceramică¹⁷. După datele pe care le deținem este prima descoperire monetară a Miletului din Dobrogea. Apariția ei lângă Histria nu trebuie să surprindă deoarece schimburile economice și relațiile politice între Milet și această cetate erau probabil strânse.

Monedele prezentate completează informațiile existente privind realitățile monetare din Dobrogea secolelor VI–V a.Chr., de pătrundere a unor emisii aparținătoare centrelor semnificative economice și comerciale din lumea greacă, proces amplificat în teritoriul dintre Dunăre și Mare în secolele V–IV a.Chr.

NOTE

¹ Punctul „Movilele Dese” a mai apărut cu descoperiri monetare, recente, a se vedea M. Cărlan, *Două monede bătute de tip „cu roata” și două obiecte premonetare inedite găsite în vecinătatea Histriei*, comunicare susținută la Simpozionul Național de Numismatică, Bărlad, mai 1999; G. Talmățchi, *Analele Universității Dimitrie Cantemir*, 4, 2001, p. 124, nr. 35 și 49.

² *Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Münzsammlung der Universität Tübingen*, 4. *Mysien-Ionien*, München, 1989.

³ V. Mihăilescu-Bîrliba, *Dacia răsăriteană în secolele VI–I î.e.n. Economie și monedă*, Iași, 1990, p. 40.

⁴ M.H. Crawford, *La moneta in Grecia e a Roma*, Roma–Bari, 1982, p. 31.

⁵ B. Mitrea, *Dacia*, 7–8, 1937–1940, p. 152.

⁶ P. Alexandrescu, *SCIVA*, 25, 1974, 2, p. 215; C. Preda, *Thraco-Dacica*, 3, 1982, p. 22; P. Alexandrescu, *Pontica*, 18, 1985, p. 52; idem, *Pontica*, 19, 1986, p. 22; A. Avram, *Symposia Thracologica*, 7, 1989, p. 72; C. Preda, în *Istro-Pontica*, Tulcea, 2000, p. 112.

⁷ E. Condurachi, *EIRENE*, 1, 1960, p. 99, 101.

⁸ C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, București, 1998, p. 87.

- ⁹ V. Mihăilescu-Bîrliba, *op.cit.*, p. 43.
¹⁰ S. Dimitriu, SCIV, 8, 1957, 1-4, p. 103.
¹¹ C. Preda, în C. Preda, H. Nubar, *Histria III. Descoperirile monetare 1914-1970*, București, 1973, p. 49.
¹² C. Moisil, BSNR, 10, 1913, p. 63, nr. 23.
¹³ B. Mitrea, ED, 10, 1945, p. 24; E. Condurachi, Balcania, 7, 1944, p. 24.
¹⁴ B. Mitrea, Dacia, N.S., 17, 1973, p. 405, nr. 7.
¹⁵ C. Preda, *op.cit.*
¹⁶ P. Alexandrescu, Pontica, 18, 1985, p. 47.
¹⁷ Idem, în J. Boardmann, *Grecii de peste mări. Colonizarea greacă și comerțul timpuriu*, București, 1988, p. 419.

TWO SILVER COINS ISSUED BY CYZICUS AND MILETUS DISCOVERED IN DOBRUJA

ABSTRACT

The author presents two silver issues from Miletus and Cyzicus discovered near Sinoie (Constanța county), at „Movilele „Dese”. Their datum corresponds to the VIth-Vth centuries B.C. The discovery of the Miletus issue seems normal taking into account the „mother town” – colony relationship between this town and Histria. The other one belongs to the most well known colony (in point of issues) from the whole Black Sea area.

